

квалифікації учителів. Немало уваги в дослідженні присвячено публікаціям в місній пресі про знамениті події в історії України – відкриття в 1918 г. Кам'янець-Подільського державного університету, призначення ректором відомого церковного, громадського діяча, історика церкви та педагога Івана Огієнка. Здійснено аналіз періодичних видань Поділья, в яких друкувалися не тільки офіційні державні, законодавчі акти, а й висловлення місної інтелігенції, всебічна інформація культурологічного характеру.

Ключевые слова: Українське державство, Гетьманат, університет, гімназія, школа, міністерство освіти, підручники, інтелігенція, преса.

Gandzyuk V. Educational Reform in Podolia in the Day of the Hetmanate (on Materials of Newspapers, 1918). In the article the newspaper periodicals skirts, which appeared in the period of the Hetmanate (1918) and covered the progress of educational reform in the region. In particular, we consider the first steps of Hetman's government towards the establishment of primary schools, ensuring their Ukrainian-language literature, the development of extracurricular education, organisation of educational events, the organization of courses of improvement of qualification of teachers. A lot of attention in research is devoted to publications in the local press about the significant event in Ukraine's history – the discovery in 1918 of the Kamyanets-Podilskyi state University, the appointment of the rector of the famous Church and public figure, historian of the Church and teachers of Ivan Ogienko. The analysis of periodicals skirts, which were printed not only official government, legislative acts, and performances by local intellectuals, comprehensive information of cultural character.

Keywords: Ukrainian state, Hetmanate, university, high school, school, Ministry of Education, textbooks, intellectuals, media.

Адреса для листування: VGandz@i.ua.

Стаття надійшла до редакції 16.05.2016.

УДК 070.489 (477.44-25)

Світлана Костюк – студентка факультету філології та журналістики
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського,
Уляна Лешко – кандидат наук із соціальних комунікацій,
старший викладач кафедри журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Розмаїття фотожанрів на шпальтах газети «33-й канал»

У статті здійснено аналіз ілюстративного наповнення вінницької газети «33-й канал». Розглянуто жанрові особливості світлин, які розміщені на першій шпальті та в межах певних рубрик. Подано характеристику жанрів фотожурналістики, які найчастіше використовуються у виданні: фотоанонс, фотозамітка, фотозвинувачення, фоторепортаж, фотокореспонденція, портрет, фотонарис, фотозамальовка, фотопейзаж, фотоколаж. Проаналізовано не лише якість зображення, а й приналежність фотографічного наповнення до текстового, відповідність світлини головній ідеї матеріалу. У дослідженні йдеться про особливості жанрів фотожурналістики, їх значимість у висвітленні певної теми. Увага зосереджена і на жанровій формі журналістських текстів. Також вказано на недоліки ілюстрацій, які використовує видання.

Ключові слова: газета, жанри, фотожурналістика, світлина, ілюстративне наповнення.

Постановка наукової проблеми та її значення. У процесі сприймання матеріалу фотосвітлини відіграють досить важливу роль, виконують як естетичну функцію, так й інформаційну. Якщо жанри журналістики чітко поділяють на інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні, то в жанровій різноманітності фотожурналістики межі груп визначити складно. Фотожурналістика є відносно молодою наукою, дискусії з цього приводу досі тривають.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питанням жанрології фотожурналістики дослідники почали активно приділяти увагу ще за радянського періоду (Д. Акчурін, Г. Алямовська, В. Березін,

Г. Волчек, М. Ворон, О. Камкин, Д. Струженцов, А. Максимов та ін.), на початку третього тисячоліття зарубіжні та вітчизняні вчені продовжують працювати у цьому напрямку (М. Василенко, О. Колосов, М. Максимович, Л. Поліха, М. Рожкіна, П. Холланд, Б. Черняков та ін.). На сучасному етапі розвитку журналістикознавства ця проблема залишається актуальною, оскільки жанри стають доволі мінливими, з'являються явища міжжанрової (та міжгрупової) дифузії, трансформації, модифікації [2, с. 96].

Мета і завдання статті – з'ясувати специфіку використання та функціонування жанрів фотожурналістики на шпальтах вінницької щотижневої газети «33-й канал».

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Традиційно (І. Бальтерманц, В. Березін, М. Василенко, М. Ворон, В. Іванов, В. Тулупов) до інформаційних жанрів фотожурналістики відносять фотозамітку (термін-дублет – фотоінформація), фоторепортаж, фотозвіт. Однак ця класифікація не є вичерпною і часто до названих інформаційних жанрів додають фотозамальовку (І. Бальтерманц, М. Ворон); фотокореспонденцію (В. Березін, В. Іванов); фотоілюстрацію (В. Березін); фотоінтерв'ю (І. Бальтерманц); розширену фотозамітку, фотозвинувачення, фоторепортаж, фотоанонс, фотохроніку, фотокореспонденцію інформаційного виду [3].

За класифікацією М. Ворона до перелічених жанрів додається ще фотозамітка (замість фотоінформації) та фотоанонс. На думку дослідника недоцільно вживати назву фотоінформація, оскільки будь-яка фотографія є носієм інформації [2, с. 97].

Газета «33-й канал» використовує значну кількість фотожанрів, адже приділяє увагу різноманітним темам (зокрема політичним, економічним новинам, культурному життю міста Вінниця).

Оскільки на першій шпальті газети розміщується значний відсоток реклами, то найчастіше використовується фотоанонс, інколи фотопортрет та фоторепортаж (якщо тема досить актуальна). На сторінці зазвичай розміщують 3-4 фотоанонси.

До прикладу, у репортажі «Чи наїхав джип мера Немирова на генерала СБУ?» (33-й канал. – 2012. – № 6. – С. 1) розповідається про ДТП біля Залізничного вокзалу Вінниці. Фотоанонсом слугує фотопортрет 26-річного Олександра Качура – молодого мера міста, якого звинувачують у наїзді. Головна функція такої світлини не привернути увагу до самого матеріалу, а до людини, яка є головним учасником події.

Невдалим прикладом фотоанонсу є зображення, яке доповнює журналістське розслідування «У Вінниці засвітилися “тітушки”» (33-й канал. – 2013. – № 48. – С. 1). На світліні зображено четверо чоловіків, які стоять спиною, і лише один – обличчям до об'єктива. Зважаючи на те, що газета не має підстав звинувачувати когось у приналежності до угруповання, подано таке фото. Але ця світлина є композиційно невдалою, адже не видно обличчя людей. У цьому випадку варто було б використати схематичну ілюстрацію-картинку.

На шпальтах «33-го каналу» інформаційно-публіцистичний жанр фотозамітка трапляється досить рідко. Зазвичай цю жанрову форму використовують для доповнення заміток, репортажів, іноді нарисів та листів читачів.

У нарисі «Краснянські зірки засяяли на всю країну» (33-й канал. – 2011. – № 15. – С. 13) розповідається про колектив «Господини» с. Красенького Іллінецького району, який зайняв перше місце на Всеукраїнському фольклорно-етнографічному фестивалі-конкурсі «Золоті ключі» імені Василя Верховинця. Зображальним доповненням до публікації є фотозамітка, на якій зображений колектив під час виступу в гостях у Г. Секрет. Світлина знайомить читача з головними героями матеріалу, що є невід'ємним фактом матеріалу, проте вона є недоречною, адже розповідається про один конкурс, а зображено виступ колективу на зовсім іншому. У такому випадку варто було б додати ще одне зображення, яке відповідає текстовому наповненню, або ж замінити світліну (до прикладу, розмістити фотозамальовку колективу).

У розширеній замітці «Узелков з Одеси привіз перемогу» (33-й канал. – 2012. – № 31. – С. 4) розповідається про поєдинок В'ячеслава Узелкова проти швейцарця Мохамеда Белкаса, у якому він завоював титул Інтерконтинентального чемпіона за версією WBO. Фотозамітка до публікації висвітлює яскравий момент під час бою, де боксер наносить вирішальний удар супротивнику, зображення є динамічним і досить вдалим.

«33-й канал» часто використовує на своїх шпальтах такі інформаційно-публіцистичні жанри, як фоторепортаж та фотокореспонденція для висвітлення масштабних подій із різних ракурсів. Прикладом фоторепортажу є світлина до репортажу «Прихід весни студенти відзначали балом» (33-й канал. – 2011. – № 11. – С. 13). У тексті йдеться про фінал студентського балу, учасниками якого були приблизно двісті студентів вінницьких вишів. Фоторепортаж складається із двох фотографій. На першій зображено короля і королеву під час танцю, на другій – учасників зі святковим тортом. Таким чином, знімки розповідають, хто був присутній на заході і показують переможців. Доречно було б додати ще одне зображення для кращого сприйняття тексту – танець усіх конкурсантів чи організаторів дійства, або ж фото процесу нагородження.

Ще одним прикладом фоторепортажу є зображальний матеріал до репортажу «Вінничани заразилися вірусом доброти» (33-й канал. – 2011. – № 9. – С. 16). Автор публікації розповідає про те, як відбувався у місті Всесвітній день спонтанного прояву доброти. Матеріал доповнює три ілюстрації: на першій молодь крокує з плакатом, вітаючи всіх зі святом; на другій – розмальовані учасники дійства спілкуються між собою; на третій – портрет дівчини у костюмі вежі. Фотографії яскраво передають атмосферу свята, дозволяють читачеві побачити святкову атмосферу. Не менш ефективною була б світлина звичайних перехожих, яка передала б їхні емоції та реакцію на подію.

На відміну від фоторепортажу, жанр фотокореспонденції не лише зображає перебіг подій, а подає їх у хронологічному порядку, що має логічне завершення.

До прикладу, у репортажі «Від кафе “Вогник” міг згоріти центр Вінниці» (33-й канал. – 2011. – № 6. – С. 2), в якому розповідається про пожежу, використано фотокореспонденцію, котра складається із чотирьох фотоілюстрацій. На них зображена поетапна ліквідація надзвичайної ситуації рятувальниками: на першому фото – прибуття оперативно-рятувальної служби та бойове розгортання техніки; на другому – пожежники дістаються до безпосереднього місця загорання; на третьому – процес гасіння; на четвертому – наслідки пожежі.

Репортаж «Народний кум зібрав “Мамину піч”» (33-й канал. – 2011. – № 33. – С. 12) розповідає читачам про фестиваль народної пісні, який щорічно відбувається 1 серпня на День села Канава. Публікацію доповнює фотокореспонденція з чотирьох світлин. На першій – фотопейзаж – 94-річний будинок, у якому гостювали туристи; на другій – фото-інтер'єр – піч, з якою пов'язана назва заходу; на третій – портрет організатора дійства М. Янченка; на четвертій – гості фестивалю. Негативним моментом останнього фото є те, що на передньому плані усі глядачі сфотографовані зі спини, не видно обличчя; сцена на задньому плані здається замалою і не помітно учасників концерту. Оскільки у публікації досить позитивні відгуки щодо свята, то варто було б додати ілюстрації, що демонструють емоції присутніх. Не вистачає фотопортретів артистів, адже це є невід'ємною деталлю самого матеріалу. Тому фотокореспонденцію можна вважати недосконалою, адже вона не передає цілісної картини події.

На сторінках газети «33-й канал» використовується і художньо-публіцистичний жанр – фотозамальовка, яка функціонує самостійно, а не як елемент інших жанрів. Прикладом фотозамальовки є світлина до публікації «Онук подарував діду лотерейний білет, а той виграв автомобіль» (33-й канал. – 2013. – № 15. – С. 13) – інтерв'ю із жителем Вінницької області, який став переможцем. Фотозамальовка складається із двох ілюстрацій: учасники лотарей на сцені показують свої виграшні сертифікати; дідусь біля свого призу. Ці постановочні кадри передають інформацію читачеві про те, хто виграв і який саме приз.

Жанр фотоколажу досить рідко використовується на сторінках газети. До прикладу, у репортажі «Всі керівники області – в минулому» (33-й канал. – 2013. – № 45. – С. 2) розповідається про святкування 95-річчя вінницького комсомолу. Ілюстрація демонструє портрети усіх «комсомольських функціонерів» на передньому плані (Л. Спірідонова, О. Домброський, І. Мовчан, С.Татусяк, М. Коваль) та фото у профіль В. Леніна на задньому плані. Ілюстрація передає головну ідею тексту – хто із вчорашніх комсомольців Вінниці досягнув найбільшого кар'єрного росту.

На шпальтах «33-го каналу» також функціонує портретний фотонарис. Найчастіше він є ілюстративним доповненням до матеріалів про відомих і невідомих особистостей не тільки Вінниччини, але й України.

У нарисі «Ні, ми не будемо вічно плакати в інвалідному візку» (33-й канал. – 2011. – № 25. – С. 12) журналіст розповідає про нелегку долю маленької Даринки, що постраждала внаслідок аварії.

Оскільки батьки дівчинки загинули в автокатастрофі, її виховують бабуся з дідусем. Доповнює текстовий матеріал фотонарис із чотирьох світлин. На одному фото – бабуся з внучкою, на другому – портрет Даринки, на третьому – дівчинка грає на фортепіано, на четвертому – сімейне фото. Ілюстрації показують певні етапи життя головної героїні, формуючи цілісну картину-образ. Фотографії не тільки виконують інформативну функцію, але й впливають на емоції читача, спонукають перейнятися проблемами дівчинки.

Проблемний фотонарис є зображальним наповненням до кореспонденції «Дві бабусі на все село» (33-й канал. – 2011. – № 49. – С. 12). На прикладі життя двох селянок Надії Панасівни та Марії Семенівни автор розкриває проблему зменшення населення у селах, що призводить до їхнього вимирання. Вдалим доповненням є чотири ілюстрації. На першій фотозамітці пенсіонерка їде на велосипеді до своєї єдиної сусідки (демографічна проблема); на другій – фотопейзаж – самотня хата, яка майже розвалилась (зникають глиняні будинки); на третій – фотозамітка – Марії Семенівні принесли хліб (відсутність будь-яких зв'язків із цивілізацією); на четвертій – фотопортрет – бабуся читає 103-річну Біблію (проблема самотності людей похилого віку). Таким чином, фотонарис надає емоційного забарвлення публікації, викликає переживання і співчуття в аудиторії до героїв кореспонденції.

Декоративно-прикладні жанри фотопейзаж та фотопортрет також використовуються на шпальтах газети. Фотопейзаж виконує підсилювальну функцію у процесі сприйняття текстової інформації. Прикладом фотопейзажу є світлина до листа «Допоможіть врятувати Немирівський парк» (33-й канал. – 2011. – № 6. – С. 8). Автор розповідає про масове вирубування дерев у парку та нещасний випадок – суха гілка впала на дитячий майданчик, постраждали діти. Свою позицію жінка підтверджує фотоілюстраціями, на яких зображено зрізані стовбури та обрубані дерева. На її думку, комунальники знищують рідкісні види рослин. Тому знімки можна віднести і до жанру фотозвинування, головною метою якого є вказати на певні порушення.

У розширеній замітці «Хто потрапив річку Мурафу?» (33-й канал. – 2011. – № 39. – С. 2) використано ілюстрації, які можна віднести як до жанру фотопейзажу, так і фотозвинування. Автор публікації розповідає про екологічну проблему – отруєння риби – яка негативно впливає на жителів села Буша, на що міліція не реагує і не шукає винуватців. Перша світлина до матеріалу – фотопейзаж заповідника, берег річки, неподалік від якого дитсадок. Отже, фото розповідає про тих, хто в першу чергу страждає від наслідків ситуації. Друга світлина – мертва риба вздовж берега. Цими фото автор показує проблему, яка потребує негайного вирішення. Іноді фотопейзаж є елементом жанру фотонарис.

Фотопортрет у газеті функціонує як самостійний жанр. Досить часто використовується в поєднанні із заміткою, інтерв'ю, опитуванням, нарисом. Іноді є доповненням до фоторепортажу, фотокореспонденції, фотонарису. Найчастіше портрет трапляється у рубриці «Знайомі обличчя», де розповідається про життя відомих людей. До прикладу, у всіх замітках на шпальті рубрики домінує фотопортрет: «До Вінниці Кривошاپко приїхав один. Кузнецов “завіздився”», «Зеленський став кращим коміком і звільнятися не хоче», «Регіонал Толстоухов пробився в балет», «Рязонову зробили дві операції на серці», «Міка Ньютон переїхала в Лос-Анджелес», «58-річний Укупник готується стати батьком», «Лорак народила дівчинку» (33-й канал. – 2011. – № 25. – С. 11).

У рубриці «Політична реклама» публікуються інтерв'ю із кандидатами у народні депутатами, високопосадовцями, головною метою яких є показати героя публікації з якнайкращого боку. До матеріалів додають фотопортрети. Вони розміщуються посередині тексту і є значно більшими за форматом, ніж звичайні світлини до заміток. Ідея таких фото – привернути увагу читача до людини, з якою спілкується журналіст. До прикладу, на розвороті газети розташовані два подібних матеріали про політиків. Вони спрямовані на те, щоб читач, прочитавши, зробив певні висновки і обрав ту людину, якій імпонує найбільше. На одній шпальті подається інтерв'ю «Українським політикам не вистачає відповідальності» (33-й канал. – 2012. – № 37. – С. 12) з народним депутатом, представником компартії В. Бевзом. На іншій – «Вінниччина – земля моїх предків, я хочу, щоб вона була квітучим, розвинутим краєм з вільними заможними людьми!» (33-й канал. – 2012. – № 37. – С. 13) – представник нової хвилі українських політиків, кандидат у народні депутати О. Шепелев.

Публікації мають на меті формування позитивного іміджу кандидатів. У першому інтерв'ю розповідається про політичні погляди політика у давно напрацьованій компартійній стратегії.

У другому – біографічні відомості та погляди політика, своєрідне знайомство з аудиторією. Значний вплив має ілюстративне наповнення обох матеріалів – портрети. Статичні студійні фото політиків мають тісний зв'язок із текстом, саме від нього залежить сприйняття зображального матеріалу. Головна ідея першої світлини – герой публікації є чоловіком старшого віку, що має значний досвід у політичних справах. Друга світлина зображає молодого представника з упевненим поглядом, який зможе подолати будь-які життєві труднощі та бар'єри у політичному житті країни. Редакція, таким чином, ставить завдання перед читачем зробити вибір на користь того чи того кандидата.

Ще одна рубрика, яка містить декілька фотопортретів, – «Точка зору», присвячена актуальній темі. Тут подають свої коментарі спеціалісти, люди, які причетні до певної події чи явища.

Особливістю газети «33-й канал» є те, що кожна фотоілюстрація має свою назву і дає пояснення читачеві для кращого розуміння зображального наповнення.

Висновки. Світлини мають велике значення у процесі сприйняття журналістських публікацій. Виконують не лише естетичну функцію, але й інформативну. На першій шпальті «33-й канал» публікує зазвичай 3–4 фотоанонси, зрідка фотопортрет і фоторепортаж (якщо тема досить актуальна і має продовження на наступних сторінках газети). Найбільш часто на шпальтах видання використовуються такі фотожанри: фотозамітка, фотоанонс, фотозвинувачення, фоторепортаж, фотокореспонденція, фотозамальовка, фотонарис, фотоколаж, фотопортрет. Менш популярними є жанри пейзаж та натюрморт.

Література

1. Березин В. Фотожурналистика : учеб. пособ. / В. Березин. – М. : РУДН, 2009. – 159 с.
2. Ворон Н. Жанры фотожурналистики : учеб. пособ. для вузов по спец. «Журналистика» / Н. Ворон. – М., 2012. – 145 с.
3. Волинець Г. Малі інформаційні жанри фотожурналистики у сучасній пресі / Г. Волинець. – Наукові записки Інституту журналістики : наук. зб. / за ред. В. В. Різуна ; КНУ імені Тараса Шевченка. – К., 2013. – Т. 53. – Жовт.-груд. – С. 282–287.

References

1. Berezin V. Fotozhurnalistika : ucheb. posob. / V. Berezin. – M. : RUDN, 2009. – 159 s.
2. Voron N. Zhanry fotozhurnalistiki : ucheb. posob. dlya vuzov po spets. «Zhurnalistika» / N. Voron. – M., 2012. – 145 s.
3. Volynets H. Mali informatsiini zhanry fotozhurnalistyky u suchasni presi / H. Volynets. – Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky : nauk. zb. / za red. V. V. Rizuna ; KNU imeni Tarasa Shevchenka. – K., 2013. – T. 53. – Zhovt.-hrud. – S. 282–287.

Костиук С., Лешко У. Разнообразие фотожанров на страницах газеты «33-й канал». В статье осуществлен анализ иллюстративного наполнения винницкой газеты «33-й канал». Рассмотрены жанровые особенности фотографий, которые размещены на первой полосе и в пределах определенных рубрик. Дана характеристика жанров фотожурналистики, которые чаще всего используются в издании: фотоанонс, фотозаметка, фотообвинение, фоторепортаж, фотокорреспонденция, портрет, фотоочерк, фотозарисовки, фотопейзаж, фотоколаж. Проанализированы не только качество изображения, но и принадлежность фотографического наполнения с текстовым, соответствие фотографии главной идеи материала. В исследовании говорится об особенностях того или иного жанра фотожурналистики, его значение в освещении определенной темы. Внимание сосредоточено и на жанровой форме журналистских текстов. Также отмечаются недостатки иллюстраций, используемых изданием.

Ключевые слова: газета, жанры, фотожурналистика, фотография, иллюстративное наполнение.

Kostiuk S., Leschko U. Variety of Genres Photos the Newspaper «33 Channel». The article analyzes the illustrative filling of Vinnitsa newspaper «33 channel». Was considered genre features of photographs, that are posted on the front page and within certain categories. Was posted characteristic genre of photojournalism, which are often used in the publication, such as: photo announcement, photonote, photocharges, photoreportage, photocorrespondence, portrait, photosketch, photolandscapes, photocollage. There are analyzes not only image quality but also the belongs of photographic content to the text and matching of pictures to main idea of the material. There are features of a genre of photojournalism, its significance in covering a particular topic in the article. The attention is focused on genre and form of journalistic texts. Also, given the shortcomings of illustrations used by the publication.

Keywords: newspaper, genres, photojournalism, photography, illustrative content.

Адреса для листування: svitlana_kostiuk1993@mail.ru.

Стаття надійшла до редакції 18.05.2016.